

ANALIZA UTJECAJA SNIŽAVANJA STOPA PDV-A NA CIJENE

U sklopu sveobuhvatnog paketa mjera za ublažavanje rasta cijena energenata u proljeće 2022. godine donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine broj 39/2022) s početkom primjene od 1. travnja 2022. godine. Na temelju navedenog Zakona proširena je primjena snižene stope PDV-a i to:

- od 5% na dječju hranu, jestiva ulja i masti, maslac i margarin, isporuku živih životinja, isporuku svježeg ili rashlađenog mesa i jestivih klaoničkih proizvoda, isporuku svježih ili rashlađenih kobasica i sličnih proizvoda od mesa, isporuku žive ribe te svježe ili rashlađene ribe, rakova, mekušaca i ostalih vodenih beskralježnjaka, isporuku svježeg ili rashlađenog povrća, korijena i gomolja, isporuku svježeg i suhog voća i orašastih plodova, isporuku svježih jaja peradi (u ljusci), sadnice i sjemenje, gnojiva i pesticide, hranu za životinje te ulaznice za koncerte, sportska i kulturna događanja i

- od 13% na prirodni plin i grijanje iz toplinskih stanica, ogrjevno drvo, pelet, briket i sječku te menstrualne potrepštine¹.

Proširenjem obuhvata sniženih stopa PDV-a cilj je bio stvoriti prostor za sniženje cijena te time smanjiti utjecaj rasta cijena energenata na standard građana. Učinak proširenja primjene snižene stope PDV-a imao je izravni učinak na smanjenje prihoda državnog proračuna s osnove PDV-a procijenjen u iznosu od 2,1 milijardi kuna godišnje (279 mil eura). Odredbama Zakona, Ministarstvo financija preuzelo je obvezu da u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu toga Zakona provede naknadnu procjenu učinka propisa.

Radi provedbe naknadne procjene učinka propisa Porezna uprava je 30. siječnja 2023. uputila poziv poduzetnicima za davanje obavijesti o načinu postupanja prilikom određivanja cijena kod određenih proizvoda kojima je snižena stopa PDV-a (PDV-obavijest). Pozivom su bili obuhvaćeni poduzetnici upisani u sustav PDV-a s glavnom ili sporednom djelatnosti G-trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala. U pozivu se tražilo da se kroz ePoreznu popuni obrazac PDV-obavijest dostupan na poveznici

<https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/Vijest.aspx?NewsID=3507&List=Vijesti>

Poziv je upućen prema **33.939** poduzetnika te je podatke dostavilo njih **29.940**.

Analizom podataka iz zaprimljenih PDV-obavijesti utvrđeno je da porezni obveznici nisu snizili cijene u iznosu sniženog PDV-a na dan 01. travnja 2022., u odnosu na ranije razdoblje, nego su sniženje stope PDV-a iskoristili za povećanje marže ili troškova poslovanja. Dodatno, analiza je pokazala da osim što su cijene na dan 1. travnja 2022. uglavnom zadržane ili uvećane, da je već dana 30. travnja 2022. godine došlo do daljnjeg povećanja cijena za te skupine proizvoda. Iz provedene analize na temelju naknadne procjene učinka razvidno je da se širenjem primjene snižene stope ne mogu osigurati željeni efekti sniženja cijena za obuhvaćene proizvode.

U nastavku donosimo pojedinosti iz napravljene analize:

Od ukupnog broja poduzetnika koji su dostavili podatke **92,7%**, odnosno **27.757** poduzetnika izjasnilo se da ne prodaju proizvode kojima je snižena stopa PDV-a. Od ostalog broja:

- **33,21%** poduzetnika (njih **725**) izjasnilo se da su **snizili** prodajne cijene u iznosu sniženog PDV-a,

- **34,04%** poduzetnika (njih **743**) izjasnilo se da su **zadržali** postojeće prodajne cijene i

¹ Primjena snižene stope PDV-a od 5% za isporuku prirodnog plina, grijanja iz toplinskih stanica, ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke bila je propisana po stopi od 5% do 31. ožujka 2023., ali je izmjenom Zakona o PDV-u produljena do 31. ožujka 2024.

- **32,75%** poduzetnika (njih **715**) izjasnilo se da su **utvrđivali pojedine cijene ovisno o pojedinim proizvodima**.

Analiza po grupama poreznih obveznika

1. Podaci poduzetnika koji su se izjasnili da su snizili prodajne cijene u iznosu sniženog PDV-a

Analizom ove skupine poduzetnika utvrđeno je da su na dan 1. travnja 2022. godine u odnosu na 31. ožujka 2022. godine snižene cijene, međutim razvidno je da cijene nisu bile snižene u postotku sniženog PDV-a. Naime, cijene proizvoda za koje je stopa PDV-a bila snižena s 13% na 5% trebale su biti niže oko 7%, dok je kod menstrualnih potrepština za koje je stopa PDV-a bila snižena s 25% na 13% cijena trebala biti niža oko 10%. U Tablici u nastavku dan je sumarni prikaz podataka:

Grupa proizvoda	31.03.2022. u odnosu na 01.03.2022.			01.04.2022. u odnosu na 31.03.2022.			30.04.2022. u odnosu na 01.04.2022.					
	% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA			% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA			% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA		
		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene
Dječja hrana i prerađena hrana	0,21%	27	15	212	-7,05%	4	228	22	0,89%	43	21	190
Jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla	2,26%	124	27	252	-9,16%	14	353	36	1,98%	148	22	233
Svježe ili rashlađeno svinjsko meso	8,72%	31	2	22	-4,11%	6	41	8	3,22%	26	10	19
Svježe ili rashlađene kobasice i slični proizvodi	2,18%	10	3	17	-2,49%	4	17	9	4,07%	15	2	13
Živa riba	2,32%	1	1	6	-6,47%	0	6	2	0,62%	2	1	5
Svježe ili rashlađene ribe, mekušci	0,85%	8	2	25	-4,50%	4	25	6	0,31%	10	5	20
Svježi ili rashlađeni rakovi	0,30%	1	0	10	-5,90%	1	7	3	0,27%	2	1	8
Svježe ili rashlađeno povrće	0,49%	61	60	91	-6,82%	10	189	13	2,62%	105	41	66
Svježe i suho voće i orašasti plodovi	1,20%	84	37	131	-7,00%	10	224	18	1,53%	92	45	115
Svježa jaja peradi, u ljusci	1,30%	34	7	140	-5,50%	8	151	22	2,52%	60	14	107
Menstrualne potrepštine	-0,04%	37	32	375	-9,04%	4	403	37	0,16%	54	35	355

Iz priložene Tablice vidljivo je da su cijene kod pojedinih grupa proizvoda snižene manje od % sniženog PDV-a (npr. *svježe ili rashlađene kobasice* i sl. u prosjeku su snižene 2,49%, *svježe ili rashlađeno svinjsko meso* u prosjeku je sniženo 4,11%)

2. Podaci poduzetnika koji su se izjasnili da su zadržali postojeće prodajne cijene

Kod ove skupine poduzetnika vidljivo je da su na dan 1. travnja 2022. godine u odnosu na 31. ožujka 2022. godine, u pravilu, cijene neznatno snižene. Međutim kod nekih grupa proizvoda došlo je i do povećanja cijene, primjerice grupa proizvoda *svježe ili rashlađeno svinjsko meso* (1%), *žive ribe i svježe i rashlađene ribe i mekušci* (do 1%). Kretanje cijena proizvoda kod ove grupe poduzetnika pokazuje da su isti zadržali postojeće cijene (uz male razlike) te da je sniženje stope PDV-a prevaljeno u korist marže ili troškova poslovanja, a ne u korist krajnjih kupaca. U Tablici u nastavku dan je sumarni prikaz podataka:

Grupa proizvoda	31.03.2022. u odnosu na 01.03.2022.			01.04.2022. u odnosu na 31.03.2022.			30.04.2022. u odnosu na 01.04.2022.					
	% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA			% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA			% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA		
		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene
Dječja hrana i prerađena hrana	0,18%	9	6	119	-0,33%	10	15	109	-0,28%	8	8	118
Jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla	2,24%	68	6	257	-0,10%	26	28	277	1,51%	58	18	255
Svježe ili rashlađeno svinjsko meso	1,42%	26	5	130	1,00%	19	9	133	0,24%	24	8	129
Svježe ili rashlađene kobasice i slični proizvodi	1,44%	12	0	59	-0,18%	6	2	63	0,11%	3	2	66
Živa riba	0,07%	2	1	30	0,73%	6	3	24	0,05%	3	2	28
Svježe ili rashlađene ribe, mekušci	0,47%	7	2	56	0,42%	7	4	54	0,57%	7	4	54
Svježi ili rashlađeni rakovi	3,13%	1	0	23	-0,04%	3	4	17	-0,03%	0	1	23
Svježe ili rashlađeno povrće	0,41%	30	23	132	-0,86%	15	51	119	0,32%	27	30	128
Svježe i suho voće i orašasti plodovi	0,60%	36	20	160	-0,42%	20	44	152	0,03%	28	37	151
Svježa jaja peradi, u ljusci	0,40%	15	6	133	-0,30%	9	16	129	0,57%	18	4	132
Menstrualne potrepštine	0,13%	7	4	197	-0,18%	12	17	179	0,24%	9	10	189

3. Podaci poreznih obveznika koji su se izjasnili da je utvrđivanje cijene ovisilo o pojedinim proizvodima.

Kod ove skupine poduzetnika vidljivo je da nema jedinstvenog postupanja kod određivanja cijena na dan 1. travnja 2022. godine u odnosu na 31. ožujka 2022. godine. Naime, kod određenih skupina proizvoda cijene su snižene, ali ne u % sniženog PDV-a, dok je kod drugih skupina utvrđeno povećanje cijena. Tako je kod primjerice skupine proizvoda *svježi ili rashlađeni rakovi* zabilježeno smanjenje cijene u razini do 5%, dok je zabilježen porast cijena više od 4% kod grupe proizvoda *živa riba*. U Tablici u nastavku dan je sumarni prikaz podataka:

Grupa proizvoda	31.03.2022. u odnosu na 01.03.2022.			01.04.2022. u odnosu na 31.03.2022.			30.04.2022. u odnosu na 01.04.2022.					
	% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA			% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA			% rasta/ pada cijena	BROJ OBVEZNIKA		
		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene		Povećali cijene	Smanjili cijene	Zadržali iste cijene
Dječja hrana i prerađena hrana	0,43%	27	15	159	-3,30%	13	99	89	0,63%	27	18	156
Jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla	3,54%	135	18	228	0,42%	91	145	145	2,52%	117	29	235
Svježe ili rashlađeno svinjsko meso	6,89%	57	3	46	-0,53%	26	38	42	1,15%	38	10	58
Svježe ili rashlađene kobasice i slični proizvodi	2,65%	16	1	41	0,47%	14	7	37	2,90%	20	2	36
Živa riba	2,17%	7	0	11	4,14%	7	5	6	0,87%	4	2	12
Svježe ili rashlađene ribe, mekušci	0,37%	10	4	43	-0,31%	14	17	26	1,81%	15	4	38
Svježi ili rashlađeni rakovi	0,70%	3	0	10	-4,87%	2	5	6	0,40%	2	2	9
Svježe ili rashlađeno povrće	1,40%	99	83	155	-2,14%	59	169	109	1,02%	101	96	140
Svježe i suho voće i orašasti plodovi	1,05%	95	64	177	-2,20%	56	164	116	1,04%	94	80	162
Svježa jaja peradi, u ljusci	1,68%	36	11	212	-1,25%	34	83	142	1,17%	45	8	206
Menstrualne potrepštine	0,28%	22	13	214	-3,99%	19	113	117	0,43%	22	22	205

Napomena: Poduzetnici u svojem poslovanju imaju posebne akcije pri čemu u određenim razdobljima/danima snižavaju cijene određenih proizvoda. Iz dostavljenih podataka određenih poduzetnika može se zaključiti da se to događalo u vrijeme kada su stupile na snagu predmetne izmjene Zakona o porezu na dodanu vrijednost.